

■■■ ELŐSZÓ ■■■

Kötetünk a 2007. november 2–4-én *Történelmi tudat – kulturális emlékezet* címmel a Magyar Tudományos Akadémia Kisebbségkutató Intézete és a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet által közösen Zentán megszervezett tudományos tanácskozás előadásainak szerkesztett szövegeit tartalmazza.

A konferencia résztvevői – különböző társadalomtudományok képviselői – azokat az összefüggéseket, jelenségeket vizsgálták, amelyek a Kárpát-medence kisebbségi és regionális magyar közösségeinek történeti identitását, önképét formálták és ma is folyamatosan alakítják, amelyek a generációs és kulturális emlékezetben felhalmozódtak, ránk hagyományozódtak. Miként lesz az emlékezés révén az emlékképekből, történeti tapasztalatokból, élményekből közösségi emlékezet? Mit rögzít és mi mindent tart meg az egyes ember és az egyes nemzedékek emlékezete? Hányféle múlt létezik? Hogyan kapcsolódnak a „történelmek” az etnikai, nemzeti, kulturális keretekhez? Hogyan kapcsolódnak össze ezek az identitások sokszínűségével? Milyen élő és átélhető mintái, keretei, üzenetei vannak a múltnak a jelen és a jövő számára? Hogyan válik egy-egy esemény maradandóvá a kulturális gyakorlatban és az identitásképződésben. Különösen fontosnak tűnnek ezek a kérdések itt, a Kárpát-medencében és ezen belül a Délvidéken.

Általános, elméleti megközelítéssel jellemezhető előadások, szövegek éppúgy akadnak a könyvben, mint az egyedi esetek, példák nyomán feltárulkozó sajátosságok elemzései. A történeti tudat és a kulturális emlékezet eredendően interdiszciplináris megközelítést igénylő témaköreit közösen dolgozták fel történészek, néprajzkutatók, szociológusok, kulturális antropológusok és művészettörténészek. A közös gondolkodásnak az volt az elsődleges célja, hogy mélyebben megérthessük és továbbgondolhassuk kapcsolatunkat a velünk élő és továbbörökítendő múlttal, múltjainkkal, történeteinkkel és történelmeinkkel.

Mindezzel a kötet tanulmányai a közös gondolkodást segíthetik elő. A tanulmányok többsége a kulturális emlékezet és a történelmi tudat összefüggésrendszerét közvetlenül elemzi. Más írások a tágabb összefüggések számbavételére vagy éppen egy-egy részkérdés elemzésére vállalkoznak. Már a konferencia szervezése során, s most szerkesztőként is tudatosan törekedtünk arra, hogy többfajta – akár egymással vitában álló – megközelítés kapjon helyet az előadások, illetve szövegek közt. Így



azután egyik-másik tanulmány gondolatai, reflexiói, megjegyzései vitára és együttgondolkodásra készíthetik az olvasót.

Szerkesztőként arra törekedtünk, hogy az egyes témakörön belül az első tanulmányokban az általánosabb problémafelvetésekkel találkozunk, s ezeket követik az egyes jelenségeket, esettanulmányokat bemutató írások. A tematikus részeket a Vajdasággal kapcsolatos tanulmányok zárják.

Mind a konferencia, mind a tanulmánykötet kiemelt törekvése volt, hogy a kutatott és a kutatásra váró vajdasági történeti-társadalmi-kulturális jelenségeket összekapcsoljuk, s ezáltal összehasonlíthatóvá tegyük a Kárpát-medence más területein folyó kutatások eredményeivel. Ezért sem kaptak külön részt a Vajdasággal foglalkozó tanulmányok, hiszen ezek az értelmezések szegényebbek lennének a sokszínű Kárpát-medencei történelmi-társadalmi-kulturális kontextusoktól elválasztva.

Ugyanakkor kötetünk az általánosabb kérdéskörökkel, más régiók problémavilágainak összevethető elemzéseivel a vajdasági múlt és jelen szélesebb körű, részletesebb megismeréséhez, a történeti valóság sokoldalúbb elemzéséhez is hozzá kíván járulni. Mert hiszen a számos lehetséges és értelmes múltértelmezés egyik fontos közös vonása éppen az a törekvés, hogy ne csak elvont sémák, absztrakt általánosságok szintjén szembesüljünk történelmünkkel, hanem abban az emlékek és tradíciók, a személyes tapasztalatok és a közösségi emlékezet egymáshoz kötődő rétegei is megjelenjenek. Így válhat egy-egy közösség, társadalom egy-egy régió vagy akár állam történelme ismét hasonlatossá az emberek által megélt történetekhez, amelyekben a szabad akarattal rendelkező, cselekvő ember a főszereplő, nem pedig elvont ideológiáknak és külső kényszereknek engedelmeskedő arctalan tömegek.

A szerkesztők

